Belgische Senaat

Gewone Zitting 2013-2014

Plenaire vergaderingen

Donderdag 24 april 2014

Ochtendvergadering

Wetsontwerp tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde (Stuk 5-2785) (Evocatieprocedure)

De heer Bart Laeremans (VB). – Vandaag beleeft de minister van Justitie haar grote moment van glorie. Eindelijk kan afgerekend worden met die verschrikkelijke discriminatie uit ons burgerlijk wetboek. De minister had beter haar energie in andere zaken gestoken. Bijvoorbeeld in zaken die echt met Justitie te maken hebben, zoals de uitvoering van straffen, het terugsturen van illegalen of in het wegwerken van de klassenjustitie die ze geïnstalleerd heeft met de afkoopwet. Of ze had eindelijk sancties kunnen invoeren voor minderjarigen.

Maar neen, de minister wou zich absoluut op de kaart zetten met een dossier waar de bevolking niet van wakker ligt, dat van de familienaam. Als er iets is waar de mensen behoorlijk tevreden over waren, dan was het precies dat. De bestaande wetgeving is immers niet discriminerend voor de moeder, maar wijst integendeel op de grote verantwoordelijkheid van de vader jegens moeder en kind.

Omdat de vader een veel kleinere natuurlijke band heeft met zijn kind dan de moeder, zorgt de toekenning van de naam voor een compensatie. De band met zijn kinderen wordt erdoor versterkt, waardoor hij meteen ook extra geroepen is om zijn verplichtingen tegenover zijn nakomelingen na te komen. In een tijd van massale echtscheidingen en pogingen tot onttrekking aan alimentatieplicht is het dan ook niet wenselijk om de familiale band tussen vader en kind te verzwakken.

Ik kan het niet beter formuleren dan Geert De Kerpel in *Tertio* enkele weken geleden: "Net door het zijn naam te geven, zendt hij het krachtige signaal uit dat hij de boreling erkent als zijn kind en engageert hij zich ertoe mee ervoor te zullen zorgen. Die orde wordt met dit wetsontwerp doorbroken. Op de achtergrond schemert een maatschappijmodel door waar vrouwen kinderen krijgen en mannen daar hooguit omheen vlinderen, zoals filosoof Antoon Vandevelde het uitdrukte. Moeders zijn in zo'n bestel doorgaans helemaal niet goed af. Denken we alleen al maar aan het verhoogde risico op een leven in armoede. In plaats van vrouwen te emanciperen, lijkt dit voorstel dus veeleer het omgekeerde te bewerkstelligen."

Ook een geëmancipeerde dame als Mia Doornaert, schreef op 23 juli 2013 in dezelfde zin in een column in *De Standaard* dat een wet die toelaat de naam van de vader uit te vlakken en daardoor de band van de vader met het kind nog losser maakt, in de huidige omstandigheden de belangen van vrouwen en kinderen niet dient.

Het tweede aspect is de onenigheid, de spanningen, de ruzies, die nu in alle gezinnen met minderjarige kinderen wordt ingevoerd. Dit verhaal is er helaas niet enkel voor de toekomst. Het revanchisme van de minister tegen het in haar ogen laatste grote relict van de patriarchale samenleving kent geen grenzen. Ze zet namelijk de familienaam van alle gezinnen met kinderen op de helling en ze prutst daarmee aan de identiteit van honderdduizenden jonge mensen. Wat is er voor een kind en een opgroeiende jongere immers meer verbonden met haar of zijn identiteit, wat is intiemer voor een kind, dan de eigen naam? Iets waar een kind of jongere tien of vijftien jaar intens mee verbonden is en waar hij of zij mee opgroeide en zich mee vereenzelvigde, wordt zomaar te grabbel gegooid. Ouders kunnen eenzijdig de familienaam van hun kind gaan wijzigen zonder dat de kinderen daar zelfs maar de minste inspraak in hebben.

Enkele maanden geleden nog werd in de Senaat de euthanasiewet op minderjarigen aangenomen. Inzake euthanasie krijgen kinderen een heel belangrijk beslissingsrecht toegekend, maar over iets dat zoveel relevanter is, althans voor het overgrote deel van de jongeren, namelijk de eigen naam, heeft de jongere zelfs geen inspraak. Op dat punt nemen de ouders de beslissing over het hoofd van de jongere heen.

Zoals iedereen weet, kan zo'n naamkeuze plaatsvinden in een sfeer van ruzie, chantage en afkoop in de beste tradities van vechtscheidingen die de talrijk hier aanwezige juristen ongetwijfeld kennen. Ik citeer nogmaals Geert De Kerpel "Ook niet min zijn de spanningen die erdoor in gezinnen en tussen families dreigen. Zeker, alles kan bij het oude worden gelaten, maar ook dat wordt dan een keuze. Elke familienaam wordt een uiting van concrete machtsverhoudingen tussen de ouders."

Beeld u zich de ruzies van ouders eens in, zowel in gezinnen waar het eerste kind nog moet worden geboren, als in gezinnen waar al kinderen zijn. In de commissie antwoordde een collega van Groen daarop dat zo'n ruzie niet verschilt van een ruzie over de voornaam waarover de ouders het uiteindelijk ook eens moeten worden.

Dat klopt natuurlijk niet, want bij de keuze van de voornaam zijn alleen de ouders betrokken en die naam geldt alleen voor de toekomst. De familienaam wordt volgens de traditie generatie op generatie overgedragen. Wie daarmee breekt, breekt met de grote familie en met zijn eigen verleden. Zo zal dat in elk geval ervaren worden. Natuurlijk zal dat aanleiding geven tot ruzies en tot impulsieve beslissingen, ingegeven door de sfeer van het moment; beslissingen die men later diep zal betreuren. De grote familie is bovendien van geen tel meer en al in de tweede generatie ontstaat door de tien keuzemogelijkheden een chaos van namen en combinaties waarin een kat haar jongen niet terugvindt. Ik citeer opnieuw Geert De Kerpel: "De stamboomlijn riskeert in een mum van tijd zoek te geraken, terwijl net om personen te kunnen identificeren toe- en achternamen honderden jaren geleden ontstonden, uitgroeiden tot erfelijke familienamen en sinds de oprichting van de burgerlijke stand in de Franse tijd systematisch en onveranderlijk worden geregistreerd. Een wet die wordt verkocht als progressief, draait in feite de klok eeuwen terug." Dat zeggen niet alleen wij, dat zegt niet alleen Geert De Kerpel, dat zegt ook professor Patrick Senaeve van de KUL, die toch niet als conservatief bekendstaat. In andere dossiers, onder andere dat van het meeouderschap, staat hij aan de progressieve zijde. Hij schuift de gerechtvaardigde compensatie naar voren, waarnaar ook ik al heb verwezen. De vader dreigt de natuurlijke verbondenheid met zijn kind te missen. Volgens professor Senaeve is het niet de taak van de wetgever om de symbolische band tussen vader en kind te verbreken, alsof het de opdracht van de overheid zou zijn om aan wie al heeft, nog meer te geven, namelijk aan de moeders die al een natuurlijke band met hun kind hebben, en aan wie weinig of niets heeft, niets extra te gunnen. Dat is niet de taak van de overheid en dus evenmin van de wetgever. Hij heeft het ook over het psychologisch middel om een vader dichter bij zijn kind te betrekken en, als het huwelijk scheefloopt, natuurlijk ook zijn alimentatieplicht te doen waarnemen. Hij beklemtoont ook dat volgens het Grondwettelijk Hof het doorgeven van de naam van de vader helemaal niet als een discriminatie kan worden bestempeld. Hij voegt daaraan nog een reeks belangrijke argumenten toe, die ik graag nog even zou toelichten.

"Kiezen is verliezen." Zegt het spreekwoord. Kan men zich voorstellen hoe groot de druk is voor jonge paren om tijdens de eerste zwangerschap uit te maken wie van beiden zijn of haar naam zal laten vallen in de volgende of minstens toch in de tweede generatie?

Kan men zich voorstellen aan welke verwijten de ouder die akkoord gegaan is om zijn naam niet door te geven, of slechts als een tweede bestanddeel van de naam door te geven, zich zal blootstellen in zijn eigen familie en omgeving? Ik kan me voorstellen dat met de huidige regeling het voor een moeder soms moeilijk aan te nemen is dat haar kinderen niet haar naam dragen, maar ze heeft zichzelf op dat vlak absoluut niets te verwijten. Het is de wet die haar daartoe dwingt. Hoe verschillend zal de situatie echter zijn wanneer in het systeem van keuzerecht de moeder ermee akkoord gegaan is haar naam te laten vallen of slechts als tweede bestanddeel door te geven. Met andere woorden: het invoeren van eender welk systeem van keuzevrijheid komt noodgedwongen neer op het uitlokken van discussies en betwistingen in gezinnen, terwijl er in onze hedendaagse maatschappij al genoeg moeilijkheden zijn. Het is precies de taak van de overheid om de cohesie in de gezinnen te bevorderen. Tweespalt tussen de ouders is bovendien per definitie niet in het belang van het kind. De citaten van Geert De Kerpel, Mia Doornaert en professor Senave zijn sterk. Ik zou het zelf niet beter kunnen zeggen dan zij.

Ik betreur ten zeerste dat de partijen die iets meer gehecht zijn aan traditionele waarden zich in dit dossier zo hebben laten verschalken. Het feit dat in de Kamer misbruik werd gemaakt van een uitgelokte afwezigheid van een lid van de meerderheid tart alle verbeelding. Dat voorval heeft alles doen kantelen. Zonder dat voorval zou dit dossier een andere wending hebben genomen. Dat is een onvergeeflijke fout, een parlement onwaardig. Ik had ook nog nooit eerder gezien hoe men zich toen heeft laten verschalken en nadien heeft laten begaan. Daar heeft geen naam.

Ik heb vastgesteld dat heel wat partijen in dit dossier een zeer bochtig parcours hebben afgelegd. Het Vlaams Belang is consequent gebleven. In de Kamer was onze collega aanvankelijk de enige die tegengas durfde geven en in het verweer durfde te gaan. Geleidelijk aan zijn CD&V en N-VA dan gevolgd. Als ze van in het begin een duidelijk en consequent standpunt hadden ingenomen, had het debat een heel andere wending gekregen. Dan zou men CD&V niet in de minderheid hebben gebracht en zou Pieter De Crem niet alles ongeïnteresseerd hebben ondergaan. Ik stel vast dat CD&V zich jammer genoeg heeft laten doen in dit dossier, net als in veel andere dossiers. We worden nu geconfronteerd met een erbarmelijke wetgeving die tot chaos zal leiden. Velen van hen die de wet vandaag zullen aannemen, zullen daar later ongetwijfeld spijt van hebben.